

Умієть, гитайте, І гужоту наурайтесь, Ї свого не цурайтесь. /Т. Шевченко/

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 41-42
(1153-1154)
Листопад
2023 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

Ще 11 нових шкільних автобусів вітчизняного виробництва поїхали до громад Дніпропетровщини. Їх придбали коштом Уряду Данії у співпраці з ЮНОПС за проектом міжнародної технічної допомоги ООН. Посприяв поставці Регіональний офіс міжнародного співробітництва. Це ініціатива Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України.

«Загалом автопарк наших освітніх закладів цьогогоріч поповнився на 55 одиниць транс-

порту. Більшість придбали за рахунок державного бюджету, інші – доправили закордонні партнери. Стараємося для дітей. Бо вони, попри війну, мають вчитися, спілкуватися, дружити. Будувати майбутнє», –

зачинив очільник Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак.

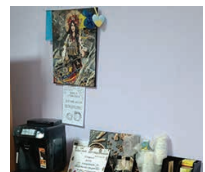
«Додаткові автобуси будуть доставлені до Харківської та Миколаївської областей найближчим часом. Це гарне доповнення до кампанії солідарності «Шкільні автобуси для України», започаткованої президентом Єврокомісії Урсулою фон дер Ляен та першою леді України Оленою Зеленською», – прокоментував посол Данії в Україні Оле Егберг Міккельсен.

«Хоч іскру кожен. Іскру – кожен. Всі разом – буде Україна»

Наталка НІКУЛІНА

• Тричі на тиждень 11-річний кропивничанин Давид Кібукевич дає концерти у середмісті з метою зібрати кошти на прилад нічного бачення для свого тренера. І вже отримав більшу частину потрібної суми. Кошти також підуть на придбання оснащення для штурмового підрозділу під Мар'їнкою.

• У Дніпропетровській обласній бібліотеці для молоді діє імпровізована міні-кав'ярня для військових. Тож, якщо є бажання пригостити наших захисників чимось смачненьким, домашнім, – приносьте смаколики до волонтерського центру при бібліотеці «Ініціатива. Перемога».

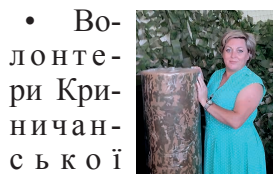
• 19-річна дівчина в окупованій частині Запорізької області у селі Миронівка зламала флагошок на одній з адміністративних будівель та розірвала ворожий прапор. На дівчину донесли мешканці села. Нині проти неї окупанти вже відкрили кримінальну справу – їй загрожує до року тюрми.

• Доброволець та ветеран азовського підрозділу Петро Скрипка пішки дійшов з Києва до Львова, аби зібрати кошти для поранених військових. У середньому Петро проходив за день 30 км і зібрав понад 400 тисяч на лікування поранених. Дорогою чоловік знімав Tik Tok та вів прямі трансляції. З ночівлею та відпочинком зазвичай допомагали підписники.

«Ми їх закриваємо своїми сітками і кікіморами, ми захищаємо шоломами і голови, і життя наших воїнів»

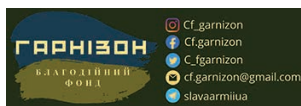

• Школяр із Кривого Рогу Михайло Хараджан уже рік друкує на 3D-принтері деталі для скидання снарядів із дрона. На виготовлення одного пристрою для скидання гранати чи ВОГУ йде приблизно 350 грн, а на хвостовик – від 2,50 до 5 грн за виріб. За весь час роботи учень надрукував понад сотню хвостовиків та 15-20 систем скидання. З його допомогою українські воїни можуть вражати піхоту, боекомплекти, міни та ПТУРи. Найбільше їх використовують на Луганському та Донецькому напрямках, де б'ється третя штурмова бригада.

• Волонтери Криничанської громади від дня страшного 24 лютого 2022 року плетуть сітки.

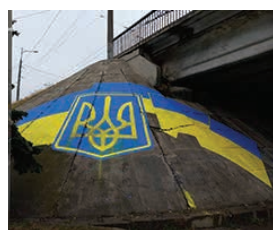
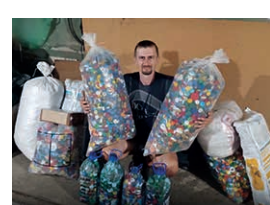
• Благодійний фонд «Гарнізон» з Дніпра працює щоденно із серпня 2022 року. Волонтери фонду для військових виготовляють маскувальні сітки, шоломи, балаклави, кікімори; допомагають тактичним спорядженням, медичними засобами та продуктами. Доеднатися до «Гарнізону» можна через соцмережі за посиланням: <https://www.facebook.com/cf.garnizon/>.

• «Працюємо, працюємо, працюємо – хлопців маскуємо!» Підгородненські павучки запрошують усіх охочих – 0994425205.

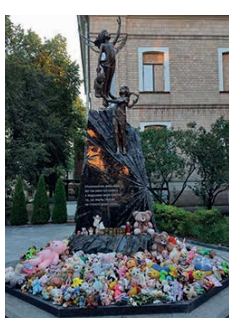
• У Дніпрі волонтери спільно з благодійним фондом «О В Е С» (представник в обласному центрі Євген Подгорний) в рамках проекту «Крила» [#ворогамКришка](https://www.facebook.com/profile.php?id=100006698201234&locale=ru_RU) збирають пластикові кришки для переробки. За це отримують кошти та купують техніку для військових. Долучитись до збору може кожен охочий, зв'язавшись з волонтерами через соцмережі: https://www.facebook.com/profile.php?id=100006698201234&locale=ru_RU.

• У Дніпрі реконструювали патріотичний мурал, який створили футболісти фанати 10 років тому. Кошти на матеріали виділили з молодіжного медіацентру.

• Лозівську громаду прикрашають патріотичними артоб'єктами. Мурал Марії Руденко.

• Харків. Пам'ятник дітям, які загинули в цій кривавій війні. Дітям, які ніколи не стануть дорослими...

• У Києві з'явився мурал, присвячений зоозахисниці з Ірпеня Анастасії Тихій. Минулого року разом із чоловіком та небайдужими людьми Настя врятувала від смерті 24 тварини, частина з яких була з інвалідністю.

• У дніпровському парку Гагаріна відкрили артмозаїку «Крокуємо до перемоги». Створили її за мотивами муралу французького художника Жульєна Маллана (псевдонім Seth). Вона складається з понад двох тисяч дитячих малюнків.

• Художниця Анастасія Щербак з Кривого Рогу створила 18-метровий патріотичний мурал на одному із місцевих підприємств. На стінописі зображені українські воїни, за плечима яких Архангел. Висота муралу майже 18 метрів, площа – 115 м².

«Вночі була тривога, сиділи з дитиною в укритті, а зранку вже починаються уроки – як бути?» – питання, яке не врегульовано нормативно, але потребує відповіді у межах здорового глузду

На моє переконання, якщо дитина не виспалася і почувається втомленою на ранок, не варто її змушувати йти на перший урок. Це нормально – пропустити заняття й наздогнати цю тему пізніше. Наприклад, на платформі Всеукраїнської школи онлайн: <https://lms.school.net.ua/>.

Треба бути реалістами і розуміти, що втомлена дитина навряд чи зможе сприймати матеріал на уроці та мати необхідний рівень концентрації. Часом дорослим так само складно сфокусуватися після безсонної ночі, тоді що казати про школярів.

Якщо ж учень чи учениця пропускає самостійну чи контрольну, треба надавати можливість докласти цю роботу. І загалом варто у навчальному процесі фокусуватися на головному, використовуючи усі переваги академічної свободи.

Ще одне питання: що робити вчителю, який веде урок дистанційно, і в нього почалася тривога, а у дітей в класі ні? Звісно, перервати заняття та йти до укриття. Якщо є можливість продовжити заняття зі сховища – чудово. Якщо немає – це не катастрофа. Безпека – понад усе.

Чому наголошую на цьому? Бо це питання не стільки про академічну успішність і правила, скільки про ментальне здоров'я – і школярів, і педагогів. Усім зараз важко. Війна стосується кожного з нас. Привносить зміни у різні сфери життя. Додається навантаження, якого б у мирний час не було. Тому зараз як ніколи важливо берегти свій ресурс та одне одного.

Стійкість – наша суперсила. Ми можемо більше, ніж думаємо. Але водночас маємо дбати про наше фізичне та психічне здоров'я, щоб мати стійке суспільство, яке здатне на більше.

Оксен ЛІСОВИЙ,
Міністр освіти і науки України

Десять років, як українці розпочали боротьбу за проєвропейське майбутнє та проти диктатури. Цей шлях сповнений втрат. У День Гідності та Свободи пам'ять Героїв сучасності вшанували у Дніпрі. До жалобної церемонії долучилися керівництво області, представники міської влади та силового блоку, містяни. На честь полеглих Героїв запалили лампадки та поклали квіти до стел, на яких викарбовані їхні імена.

«Цього дня 2013-го на Майдан вийшли українці, які хотіли, щоб їхні прагнення «За» проєвропейське почули. 10 років відтоді – стоїмо на різних фронтах. «За» незалежність і проти диктатури. 10 років боремося

проти зневажливо-го статусу «молодший брат», «за» рідних та майбутнє. 10 років ми заряджені Гідністю і жагою Свободи», – зазначив начальник ОВА Сергій Лисак.

Шлях цей не без втрат. За національну ідею одним із перших поклав життя мешканець Дніпропетровщини – Сергій Нігоян.

В області з початку 2023 року майже 4 тисячі людей: соціальні працівники, фахівці Служби у справах дітей, освітяни, переселенці, представники громадських організацій – опановували навички управління стресом за програмою

«Самодопомога Плюс»

На черговий тренінг запросили майже три десятки спеціалістів із 17 громад регіону, які стануть інструкторами-фасилітаторами, які втілюватимуть у своїх громадах і колективах отримані навички.

Навчання провели у новоствореному Тренінговому центрі соціальної роботи. Його відкрили за фінансової підтримки ПРООН і уряду Швеції.

«Важливо дбати про емоційний стан. Це внутрішній ресурс, здатність долати стрес, реагувати на виклики. Добре, що наші соціалісти знайшли час для навчання. Поповнили власну аптечку самодопомоги. Впевнена, вона допоможе їм у роботі», – сказала заступник начальника Дніпропетровської ОВА Надія Задорожна.

На занятті ознайомилися із техніками, як долати гнів, стресові стани, тривожність. А ще відпрацьовували дихальні вправи, працювали із метафоричними картками.

«Три фахівці з нашого центру пройшли спеціальне навчання при Міністерстві соціальної політики. Отримали відповідні сертифікати. Ми – «тренери тренерів». Готуємо соціальних працівників, які у своїх громадах будуть впроваджувати отримані навички.

Знатимуть, як заспокоїти себе та оточуючих», – наголосила тренерка Олесь Білько.

Ініціатива «Самодопомога Плюс» покликана зберегти внутрішній стан фахівців соціальної сфери, адаптована для України. Але в ній використаний досвід інших країн, які перебували у стані війни або пережили стихійні лиха. Цей проєкт – частина програми ментального здоров'я «Ти як?», якою опікується перша леді Олена Зеленська.

Відпочинок під Києвом

65 дітей: сини і доньки полеглих оборонців і хлопці та дівчата, позбавлені батьківського піклування – провели три тижні в одному з найпопулярніших таборів під Києвом.

«У таборі є все: басейн і мотузковий парк; заняття з міні-футболу, танців, вокалу, плетіння... У закладі працюють психологи, які підтримують та

допоможуть пережити жахи війни, а найголовніше – біль втрати», – зазначив начальник Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак.

Зміна триватиме 21 день. Відпочинок організований державним коштом.

Дніпропетровщина долучилась

до виставки у Норвегії

двосторонні відносини між нашими народами. Через те, що безцінне – культура та традиції», – наголосив начальник Дніпропетровської ОВА Сергій Лисак.

Петриківський розпис 10 років тому увійшов до Репрезентативного списку нематеріальної спадщини людства ЮНЕСКО. Під час повномасштабної війни «квітчасте» мистецтво стало арт-терапією для наших оборонців.

Заняття для ветеранів у регіоні проводять щотижня.

Під час виставки норвезькі майстри

поділилися секретами виготовлення музичних інструментів з українськими кобзарями.

Це спільна ініціатива Центру розвитку «Демократія через культуру», Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Норвезького інституту ремесел та Музею Фредрикстад. Її реалізували за підтримки Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, Міністерства культури та інформаційної політики, Дніпропетровської обласної військової адміністрації, благодійників.

Від області у виставці бере участь Музей історії Петриківського розпису та народних ремесел. Для відвідувачів художники проводять майстер-класи і воркшопи.

«Вдячний норвезькому місту Фредрикстад і тамтешньому музею за те, що гостинно відчинили свої двері, за увагу на найвищому рівні. Адже експозицію особисто відкрила заступник мера округу Камілла Ейдсволд. Це крутий обмін досвідом. І чудова нагода зміцнити

Пресцентр Дніпропетровської обласної військової адміністрації

20 листопада у співпраці з Дніпропетровською обласною державною адміністрацією, департаментом освіти і науки Дніпропетровської ОДА, Дніпропетровською академією неперервної освіти в рамках українсько-швейцарського проєкту «Діємо для здоров'я» розпочав свою роботу

Обласний форум партнерських закладів освіти

З вітальним словом до учасників форуму звернулися Наталія Терехова, начальник відділу дошкільної, інклюзивної освіти та соціального захисту ДОН; Віктор Сиченко, в.о. ректора Академії; Ірина Скорбун, координатор освітнього компоненту проєкту «Діємо для здоров'я» та Лариса Лаврова, координаторка напрямку «Діємо для здоров'я» у Дніпропетровській області. У форумі взяли участь 25 партнерських закладів освіти області. Побажаємо творчих успіхів та плідної співпраці.

Вікторія САВЧЕНКО, доцент кафедри виховання та культури здоров'я Академії, доцент, кандидат педагогічних наук

Олімпіади... Турніри... Конкурси...

Здавалося б, навіщо все це учням, а тим більше вчителям: у них і так достатньо проблем, різних навантажень, викликів, які підкидає нам бурхливе сьогодення. Однак, ми всі знаємо, що талановиті й обдаровані люди не зникають через те, що якісь негаразди нас оточили. Пошук та підтримка інтелектуально обдарованих учнів, створення умов для їхнього розвитку та самовдосконалення, пропаганда мовних знань, збагачення та поглиблення лінгвістичних навичок у них, стимулювання інтересу учнівської молоді до мов світу в закладах середньої освіти – це теж одне з прерогативних завдань учителів. Тож, щоб підтримати освітян, пропонуємо декілька порад для ефективної підготовки учнів до різних конкурсів та, сподіваюсь, що вони стануть вам у пригоді.

• Розробіть систематичний план навчання. Створіть розклад занять із чітко визначеними цілями, темами та завданнями. Розподіліть

Допомога обдарованій молоді Методичні поради вчителям іноземної мови

час таким чином, щоб охопити всі аспекти мови, включаючи граматику, лексику, аудіювання, читання, письмо та говоріння.

• Використовуйте різноманітні матеріали. Підготовка до олімпіади чи турніру повинна містити різні види матеріалів, таких як: підручники, робочі зошити, журнали, аудіо- та відеоматеріали й інтернет-ресурси. Це допоможе учням розвинути всі аспекти мови та покращити їхні навички.

• Практикуйте активне спілкування. Олімпіади та турніри з іноземної мови зазвичай вимагають від учнів не лише знання мови, а й вміння висловлюватися та спілкуватися. Практикуйте діалоги, дебати, рольові ігри й інші активні форми спілкування, щоб підготувати учнів до таких ситуацій.

• Розвивайте навички читання та слухання. Читання та аудіювання є важливими компонентами олімпіад і турнірів з іноземної мови. Включайте відповідні вправи та текстові завдання, які допоможуть учням розвивати навички розуміння прочитаного та почутого.

• Практикуйте письмо. Вміння чітко та логічно висловлювати думки на письмі є важливим аспектом олімпіад і турнірів з іноземної мови. Розробляйте завдання для письмових творчих робіт, які

стимулюють учнів використовувати різноманітні лексичні та граматичні структури, і, головне, учні починають думати тією мовою, яку вони вивчають, що є дуже важливим аспектом для вивчення іноземної мови.

• Практикуйте тести та завдання з попередніх років. Ознайомлення з такими завданнями та тестами допоможе учням зрозуміти формат і типи питань, які можуть зустрітися на олімпіаді чи турнірі. Регулярно проводьте практичні тести, щоб учні могли звикнути до такого формату.

• Забезпечте індивідуальну підтримку кожному учневі, бо всі ми маємо свої сильні та слабкі сторони, всі ми різні, і до кожного треба знайти особливий підхід. Спостерігайте за прогресом кожного учня та надавайте індивідуальну підтримку, допомагайте вирішувати труднощі та покращувати навички.

• Використовуйте технології. Використання сучасних технологій може зробити процес навчання ефективнішим і цікавішим. Використовуйте мобільні додатки, вебсайти, онлайн-ресурси та інші інтерактивні інструменти для підготовки учнів до олімпіад та турнірів.

• Організуйте мовні клуби та конкурси, які можуть містити

дискусії, презентації, ігри та інші взаємодійні активності. Це спонукає учнів до активної практики мови та спілкування.

• Поєднуйте навчання з культурою. Розширюйте знання учнів про країну, чію мову вони вивчають. Досліджуйте культуру, традиції, музику, літературу та інші аспекти, які допоможуть учням краще розуміти мову та контекст, в якому вона використовується. Не забувайте також і про особливості української нації; виховуйте моральні цінності, звичаї, традиції українського народу.

• Забезпечте позитивну атмосферу в класі, щоб учні могли комфортно вчитися та розвиватися. Заохочуйте їх досягнення, відзначаючи їхній прогрес та надайте підтримку під час підготовки до олімпіад чи турнірів.

• Постійно оновлюйте свої знання. Будьте в курсі нових тенденцій та методик викладання іноземної мови. Продовжуйте навчання, беріть участь у семінарах, конференціях та курсах, щоб покращити свої знання та навички.

Бажаю перемог у змаганнях.

Любов КАЛИТА, методист навчально-методичної лабораторії вивчення базових дисциплін Академії

За свою тривалу кар'єру Григорій Пилипович пройшов шлях вчителя, директора, керівника відділу освіти та начальника управління освіти і науки. Він сприяв покращенню якості освіти не лише у Дніпропетровській області, але й у Монголії. Мав почесні відзнаки та нагороди, серед яких: орден «Знак Пошани», медалі А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського; відмінник освіти України.

Григорій Драгунов завжди залишатиметься в нашій пам'яті як славний фахівець і відданий освітянин, який присвятив своє життя підвищенню рівня знань освітян та вихованню молодого покоління.

Глибоко сумуючи, Ольга Лозова, Віктор Сиченко, Михайло Романенко, Віктор Василенко, Володимир Долгополий, Лев Таберко, Леонід Олефір, Євген Бородін, колективи департаменту освіти і науки, Дніпровської академії неперервної освіти, навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, редакції Дніпропетровської обласної педагогічної

26 жовтня 2023 р. відійшов у засвіти педагог, багаторічний діяч освітянської галузі –

Григорій Пилипович ДРАГУНОВ

газети «Джерело» та всі, хто мав можливість працювати й спілкуватися з Григорієм Пилиповичем, співчувають його рідним і близьким у цей важкий час. Його глибокі знання, професійні якості та доброта завжди залишатимуться у наших серцях як великий приклад і надбання, які він приніс в нашу освітню спільноту.

Царства Небесного Григорію Пилиповичу Драгунову!

Довідково: Григорій Пилипович Драгунов народився 4 жовтня 1946 року у с. Радевічів Широківського району у сім'ї шахтаря.

Із 1953 по 1963 рр. навчався у ЗНЗ с. Миколаївки. У 1968 році закінчив Криворізький державний педагогічний інститут, одразу після якого 4 роки працював вчителем у П'ятихатській СЗШ № 4. Із 1971 по 1985 рр. працював у Кривому Розі: вчителем фізики в СЗШ № 54; заступником директора

СЗШ № 49, директором СЗШ № 35 та завідувачем міського відділу освіти (1979-1985 рр.).

У 1989 році був спочатку заступником, а трохи згодом – завідувачем відділу освіти Дніпропетровської обласної ради. Того ж року був відряджений до Монголії, де отримав посаду – інспектор відділу освіти МНР.

Із вересня 1992 р. повернувся на Дніпропетровщину і продовжив освітянську діяльність заступником начальника управління освіти і науки Дніпропетровської міської ради, а згодом і очолив управління (2002-2007).

Із 2007 по 2022 рр. працював у Дніпропетровському інституті післядипломної педагогічної освіти (із 2017 р. – Дніпровська академія неперервної освіти).

Спорт нам може дати багато ресурсу

Сьогодні спорт став не лише частиною здорового способу життя, а й засобом порятунку від стресу, з яким ми живемо весь цей період. Як ще може спорт допомогти нам?

Скажу так: нам довелося пережити важкий період адаптації до нового життя. Спочатку зовсім не хотілося нічого робити. Здавалося, який спорт, коли скрізь горе та біда? Ми кинулися з головою у волонтерські справи. Згодом зрозуміли, що кожен на своєму місці може принести більше користі. Я викладач фізичного виховання і достеменно знаю, що спорт нам може дати багато ресурсу, але для того, щоб ним займатися, потрібен стартовий запас енергії. У зв'язку з війною багато хто закинув заняття спортом. Тому в ДПТНЗ «Царичанський аграрний професійний ліцей» проводимо вправи, які допомагають подолати страхи та адаптуватися до нового життя. У нас багато першокурсників у цьому році, тому доводиться багато працювати, щоб активізувати заняття спортом.

Як фізичні навантаження знижують стрес?

Фізичні вправи знижують стрес кількома шляхами:

По-перше, заняття спортом сприяє зниженню рівня гормонів адреналіну й кортизолу, які відповідають за фізіологічну реакцію на стрес.

По-друге, спорт стимулює вироблення ендорфінів – нейромедіаторів, які є природними знеболювальними засобами та

відповідають за покращення настрою. Ендорфіни викликають «кайф бігуна», а також відчуття розслаблення й оптимізму після важкого тренування.

По-третє, фізична активність може бути своєрідною медитацією, що допомагає людині відволіктися від нав'язливих думок. Повторення рухів під час вправ дозволяє зосередитися на тілі, а не на «переживанні думок». Така сфокусованість може допомогти зберігати спокій і ясність розуму.

По-четверте, вправи допомагають тілу людини зняти стрес, імітуючи виконання наслідків реакції «бийся або біжи» та допомагаючи системам організму «випустити пару» через спільну роботу всіх органів під час фізичних навантажень. Річ у тім, що у відповідь на стрес в організмі людини виробляється низка гормонів: адреналін, норадреналін, естроген, тестостерон і кортизол. Вони запускають каскад фізіологічних реакцій, які напружують м'язи всього тіла, роблячи людину готовою до різкого ривка: бійки з ворогом або втечі від загрози. Це наше еволюційне надбання: виживали ті, хто швидше мобілізувався й перемагав ворога або встигав накинати п'ятами. Заняття спортом допомагають позбутися викликаного гормонами стресу м'язового напруження.

По-п'яте, завдяки регулярним заняттям спортом людина може втратити зайву вагу, збільшити силу і витривалість та покращити

самопочуття. Це допоможе набуту усвідомлення контролю над тілом і ситуацією, гордості й впевненості в собі.

Фізична культура та спорт є складовою частиною виховного процесу і мають важливе значення у формуванні основ здорового способу життя, духовного і фізичного розвитку молоді.

Рухова і фізична активність є важливим чинником формування, збереження, зміцнення здоров'я та розвитку людини, особливо в дитячому, підлітковому та юнацькому віці. Завдяки здатності організму до саморегуляції відбувається його адаптація до змін зовнішнього середовища, організм стає стійкішим і життєздатнішим.

Численні спостереження свідчать, що в останні роки у більшості дітей та молоді спостерігається дефіцит рухової активності упродовж дня. У зв'язку з цим постає проблема вдосконалення рухового режиму молоді і виявлення умов, що забезпечують його активізацію.

Завданням викладача фізичного виховання є створення оптимальних умов для забезпечення належного фізичного розвитку особистості, збереження її здоров'я, отримання знань про особливості організму, фізіологічні процеси в ньому, набуття санітарно-гігієнічних умінь та навичок догляду за власним тілом, підтримання і розвиток його потенціальних можливостей. Викладачі фізичного виховання ліцею є тією професійною групою, яка вирішує надзвичайно важливі завдання щодо залучення молоді до здорового способу

життя, організації здоров'язбережувального середовища в закладі освіти.

На заняттях фізичного виховання наші здобувачі освіти отримують теоретичні знання, практичні уміння і навички, удосконалюють свою спортивну майстерність у різних видах спорту, забезпечують активну, повноцінну, гармонійну та безпечну життєдіяльність.

Важливим напрямком в організації спортивно-масової роботи є заняття у спортивних секціях. При організації роботи в секціях враховуються інтереси підлітків, характер діяльності, можливості й умови. В закладі освіти працюють спортивні секції: баскетбол, настільний теніс, міні-футбол. Відповідно до плану роботи викладачами фізичного виховання проводяться різноманітні спортивно-масові заходи: змагання з різних видів спорту між групами, спартакіада, конкурс «Козацькі забави», матчеві зустрічі.

З метою пропаганди здорового способу життя та навчання викладачі фізичного виховання організували туристичні походи.

У період війни робота викладачів фізичного виховання здійснюється в умовах змішаного навчання. Здобувачі освіти активно беруть участь у всеукраїнських та обласних челленджах, флешмобах, присвячених підтримці Збройних Сил України, екології та фізичній культурі.

Наближаємо Перемогу разом, кожен чим може!

Олег КОСТИЛЬОВ,
керівник фізичного виховання
ДПТНЗ «Царичанський аграрний професійний ліцей»

Психологія у сучасному світі: її роль та технології

Поставивши самій собі запитання: **для чого мені потрібна психологія**, я задумалася...

Адже психологія увійшла сьогодні в плоть і кров людей, в життєві установки, менталітет, у повсякденний побут, мовну діяльність кожного з нас. Наша мова насичена психологічними термінами. Психологія несе знання про мотиви поведінки людей, про внутрішнє життя людини, про спонування до дії, про людську гідність у самих несприятливих умовах. У пошуку відповідей на основні питання буття наші попередники залишили не одні лише помилки, але й геніальні прозріння і відкриття. Вони залишили не лише відповіді, а й багато запитань. На одні з них з часом були знайдені відповіді, на інші відповідей немає, як і дві тисячі років тому. Самі погляди на предмет «Психологія-душа» – неодноразово змінювались протягом минулих століть. Платон вважав, що душа – це ідея, вона постійна, незмінна і безсмертна, що вона існує поза тілом і, з'єднуючись із ним,

оживляє мертву матерію. Його учень Аристотель вчив, що душа властива всім живим організмам, зокрема й рослинам. За Демокритом, душа матеріальна, складається із атомів і смертна.

Психологічні знання стали необхідним компонентом сучасної культури, і значення їх буде зростати. Ми живемо у винятково напружений час. Усе більша кількість людей не витримує цієї напруги. Катастрофічно зростає кількість нервово-психічних захворювань, злочинців, алкоголіків, наркоманів, розлучень, катастроф, самогубств (зокрема, й серед дітей та підлітків). А ті, кому вдається втриматися від зривів, «беруть удар на себе» у вигляді різних захворювань. Нашому суспільству гостро бракує психологічної культури ставлення до себе, до інших, до роботи та навчання. Наше життя саме по собі надає можливість накопичувати знання психології. Ми починаємо розбиратися в собі, в людях, в ситуаціях – і саме тому починаємо читати книжки з психології, міркувати, розмовляти. Навіщо ці знання? Думаю, для

побудови відносин з рідними, друзями. І також дуже важливо, вміння допомогти у важкій ситуації хоча б правильним словом. Є ряд професій, в яких необхідні ази психології. Це ті професії, де йде безпосереднє спілкування з людиною.

Таким чином, можна підсумувати: психологія нам потрібна для того, щоб пізнати самого себе і довкілля... Ми живемо в той час, коли нам необхідні ці знання, адже недарма їх збирали для нас багато століть. І це нам допоможе в деякому сенсі розвантажити себе і хоча б своїх близьких. Зрозуміти і допомогти комусь, не просто для «галочки», а тому що, ти – це можеш зробити!

Віталія ДЕМЧЕНКО,
практичний психолог ДПТНЗ
«Царичанський аграрний професійний ліцей»

Подолання освітніх втрат при вивченні англійської мови

Проблема освітніх втрат – важливе питання, особливо в умовах війни в Україні. Освітні втрати спричиняють перерви в навчанні, травми, стреси та неможливість навчання. Для подолання/надолуження/освітніх втрат важливо робити ключові кроки, як-от:

Надання психологічної підтримки завдяки відвідуванню тренінгів щодо травматичних наслідків конфліктів та способів подолання стресів.

Гнучкий підхід до навчання відповідно до потреб учнів із урахуванням здібностей до вивчення мови, що забезпечує можливість індивідуального навчання і самовияву.

Використання технологій, новітніх застосунків та будь-яких цифрових засобів, що допомагає здійснювати дистанційне навчання, а також отримувати доступ до освітніх ресурсів і підтримки онлайн.

Оновлення навчальних програм, адаптування до реальних потреб та можливостей учнів, зважаючи на питання миру, толерантності та здорового способу життя.

Постійне оцінювання та корекція важливі для розуміння ефективності заходів і коригування планів для відповіді на зміни в потребах учнів.

Дослідження свідчать, що існує взаємозв'язок між когнітивними процесами, які контролюють соціально-емоційний, а також інтелектуальний розвиток. Тож для цілісного розвитку дітей необхідно розвивати обидва. Здобувачі освіти, яких навчають, використовуючи соціально-емоційний підхід, мають кращі академічні успіхи, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, поліпшення здоров'я і самопочуття, кращу самооцінку, спілкування та роботу в команді, позитивний механізм подолання труднощів, ліпший погляд на себе та інших, впевненість і емпатію, зниження емоційного стресу, прояснені ризикованої поведінки та проблем з поведінкою.

У Дніпровській школі № 2 у грудні 2021 року (ще перед повномасштабним вторгненням) було розпочато втілення програми спільної праці з відомим професором Майклом Р. Семпсоном, доктором філософії, професором кафедри грамотності в Університеті Св. Джона в Нью-Йорку. Його досвід пов'язаний з лідерством у вищій освіті (працював деканом педагогічних коледжів у Нью-Йорку, Коннектикуті та Аризоні), а також у ранній грамотності та дитячій літературі (є автором понад ста дитячих книжок).

Навесні 2020 року Департамент США призначив М. Семпсона стипендіатом програми Фулбрайта в Україні на 2021 рік. Він викладав у Дніпровському національному університеті імені Олеса Гончара та Університеті імені Альфреда Нобеля. Через російське вторгнення в лютому 2022 року евакуйований з України до Варшави, де й далі підтримував нашу країну своїми творами. Разом із М. Семпсоном розпочалася робота над упровадженням соціально-емоційного підходу до навчання, що триває до сьогодні.

Переваги соціально-емоційного навчання різноманітні та тривалі, що довело численні дослідження. Можна впевнено сказати, що існує нагальна потреба у соціально-емоційному навчанні, і школи є центром для цього, оскільки діти саме тут проводять значну частину свого дня.

Отже, розглянемо деякі стратегії впровадження соціально-емоційного навчання в класах. Деякі з них можуть здатися дрібницею, однак вони суттєво сприяють тривалому позитивному впливу на поведінку людини.

15 стратегій упровадження соціально-емоційного навчання в класах

Стратегії впровадження соціально-емоційного навчання при вивченні іноземних мов покликані навчити цим навичкам, відпрацювати і застосовувати їх на практиці. Існують різні способи зробити це:

1. Написання журналу – щоденника. Рефлексивний щоденник – чудовий спосіб сприяти соціально-емоційному навчанню дітей із різними темпераментами та здібностями. Він забезпечує спільну основу для розвитку всіх дітей: чи то тихих, чи балакучих, чи з особливими потребами тощо. Учні можна або дати підказку, зразок, або попросити писати вільно. Написання рефлексивного щоденника допомагає їм краще усвідомлювати свої думки, почуття, емоції та поведінку, а також, що важливо, вдосконалювати навички письма.

2. Читання вголос для сприйняття перспективи. Читання вголос дає змогу побачити перспективу під час обговорення того, що читається. А головне – покращує навички одного з основних видів мовленнєвої діяльності – читання. Це допомагає дітям стати обізнанішими, чуйнішими та співчутливішими до думок, почуттів і емоцій, одночасно – краще керувати своїми думками, почуттями, емоціями та поведінкою щодо інших. Це також допомагає розвинути їхні навички вирішення конфліктів і управління.

3. Використання мистецтва для заохочення самовияву. Мистецтво є чудовим засобом вираження, і через нього

також можна практикувати соціально-емоційне навчання. Мистецтво – чудова стратегія подолання стресу. Робота з партнерами допомагає розвинути навички командної роботи, співпраці, обміну інформацією та стосунків. Це також чудовий спосіб попрактикуватися як у самосвідомості, так і в соціальній обізнаності. Дуже цікава форма роботи – створення презентацій та віртуальних малюнків для подальшого обговорення і тренування мовленнєвого аспекту говоріння.

4. Проведення класних зборів під час дистанційного навчання. Щоденні або щотижневі зустрічі в класі сприяють соціально-емоційному навчанню, надаючи дітям позитивний простір спільноти, де вони можуть обговорювати проблеми, планувати класні заходи, підбадьорювати один одного тощо. Цей форум, де діти можуть вільно говорити на будь-яку тему чи справу, допомагає

їм практикувати самовираження, бути дипломатичними, вирішувати проблеми, формує лідерство та відповідальність. Робота в чатах дуже подобається дітям, адже там вони можуть отримувати миттєві реакції та відповіді.

5. Обговорення питання про керування емоціями – це важлива стратегія для практики соціально-емоційного навчання. Діти будь-якого віку потребують настанов і практики, щоб керувати своїми емоціями. Це можна частково практикувати під час читання вголос, обговорюючи почуття та емоційні потреби героїв.

Крім того, можна провести дискусію щодо управління емоціями дітей у різних ситуаціях. Ці бесіди не лише допомагають дітям зрозуміти та краще усвідомити свої почуття і емоційні потреби, але й виробити підказки стратегії керування емоціями та поведінкою. А з погляду викладання іноземної мови, цей вид діяльності заохочує до спілкування, а саме – до говоріння.

6. Активне слухання – це важлива навичка аудіювання, що стане в нагоді в усіх сферах і на всіх етапах життя, допоможе не лише в класі, але й поза ним, а також у подальшому житті. Активне слухання допомагає краще зрозуміти ситуації, емоції, почуття та поведінку, та заохочує використовувати мову поза межами класу, прослуховуючи різні аудіозаписи та переглядаючи відео.

7. Тренування вміння ввічливо не погоджуватися. Люди обов'язково з чимось або із кимось не погоджуються. Однак важливо заперечувати ввічливо, шанобливо. Часто емоції б'ють через край, якщо людина не погоджується, і це швидко перостає в сварку або, що ще гірше, бійку.

Тому важливо заохотити учнів практикувати виявляти незгоду в дружній манері, тобто погоджуватися, щоб не погоджуватися. Це можна зробити, залучивши їх до дебатов і групових обговорень. При спілкуванні іноземною мовою можна надавати різні розмовні шаблони та форми для диспути.

8. Командна робота та групова діяльність. Діти, завдяки груповій діяльності, не лише вчать командній роботі, співпраці, співчуттю, але також дізнаються про ролі та обов'язки.

Ці групи можуть бути малими чи великими, самоствореними, а іноді задалегідь організованими, щоб забезпечити здорове поєднання членів групи. Це гарантує, що вони зможуть отримати від цього максимум знань. Це також чудова вправа для розбудови спільноти.

9. Система товаришування – це чудова стратегія для розвитку соціальних емоційних навичок. Старші та молодші учні з різних класів дружать разом для ігор, читання чи мистецьких проєктів. Це важливий спосіб розвитку соціальної взаємодії студентів, спілкування, емпатії, співпраці та співчуття.

Молодші школярі відчують себе особливими під керівництвом старших за них і вчать спілкуватися з такими людьми. Старші вчать бути відповідальними та піклуватися про молодших. Тому проведення старшими учнями уроків у молодших класах під керівництвом досвідчених вчителів – це безцінний досвід.

10. Рольові ігри є чудовим практичним інструментом для вивчення соціальних навичок. Структуровані сценарії можна використовувати для рольових

ігор, і після того, як вчитель отримує негативний зворотний зв'язок, він може допомогти учням зрозуміти різні нюанси соціальної взаємодії.

Це ефективний спосіб спробувати зрозуміти ситуацію не лише з погляду іншої людини, але й зі свого, і в процесі цього краще зрозуміти ситуацію та бути більш співчутливим.

11. Ігри. Неможливо переоцінити значення гри для спільного навчання. Спілкування, емпатія, навички стосунків, вирішення проблем, критичне мислення, співпраця, подолання невдач і управління успіхом – це лише деякі з тих навичок, що діти можуть розвинути, граючи в ігри. Ефективність навчання також дуже висока завдяки елементу розваги та навчання.

12. Визначення SMART цілей – це чудова техніка для сприяння самомотивації учнів. Цілі SMART є конкретними, вимірними, узгодженими, релевантними та обмеженими у часі. Вони допомагають учням виявити свій потенціал, визначаючи завдання щодо досягнення певної мети протягом визначеного часу.

13. Практика уважності. Уважність допомагає ефективно керувати стресом і тривогою. Це навичка самосвідомості, спрямована на зосередження на сьогоднішньому, щоб прийняти обставини, звільнитися від їхнього тиску.

Існують різні способи навчити дітей уважності, як-от дихальні вправи, керування медитація, зосередження лише на чомусь одному тощо. Будь-які вправи, наприклад, кросворди, мовні лабіринти, загадки допомагають тренувати уважність.

14. Сприяння мисленню зростання. Часто діти обмежують свій розвиток, вважаючи, що у них обмежені можливості у виконанні завдання, не маючи віри в свої сили.

У таких ситуаціях допомагає мислення про зростання. Діти мають знати, що наполеглива праця, наполегливість і добре розроблена стратегія можуть допомогти їм досягти успіху в будь-якій справі.

15. Обговорення емпатії – це важлива навичка робить людину соціально обізнанішою та сприйнятливою до інших. Це фундамент, на основі якого можна краще розуміти інших, зважаючи на їхні почуття, думки та поведінку.

Це не лише засіб, що допомагає дітям і підліткам боротися зі стресом, хвилюванням і негативними емоціями, а й джерело розвитку позитивних емоцій. Усвідомлення своїх думок, почуттів, емоцій і, як наслідок, поведінки є сходинкою для того, щоб діти стали кращими особистостями. Розвиток їхньої соціальної свідомості призведе до формування кращого, толерантного та інклюзивного суспільства.

Подолання освітніх втрат потребує комплексного підходу та співпраці всіх учасників навчального процесу: учнів, батьків, вчителів, шкільної адміністрації та органів влади. Надійні освітні практики можуть допомогти забезпечити доступ до освіти та сприяти фізичному і психологічному відновленню учнів і студентів у важких умовах війни.

Алла ХАРЧЕНКО, вчитель англійської мови СЗШ № 2, м. Дніпро

Якщо ви опинилися в зоні вибуху

Під час бою виходить жоден громадянин не застрахований від ураження сучасними боєприпасами та їх осколками, уламками пошкоджених споруд та вторинними факторами, що виникають від наступних пожеж чи розповсюдження хімічно небезпечних речовин. Ця ситуація може статись будь-де і з ким завгодно.

На вулиці

Якщо ви почули свист снаряду (він схожий більше на шерех), а через 2-3 секунди – вибух, відразу падайте на землю. Не панікуйте: вже те, що ви чуєте сам звук польоту, означає, що снаряд пролетів досить далеко від вас, а ті секунди перед вибухом лише підтвердили досить безпечну відстань. Однак завжди є ймовірність, що наступний снаряд полетить ближче до вас, тому швидко й уважно озирніться навколо: де можна сховатися надійніше.

Якщо є якийсь виступ, канава, будь-який виступ або поглиблення в землі – скористайтеся цим природним захистом. Якщо поруч є якась бетонна конструкція – потрібно лягти поруч із нею.

Приймати лежачу позицію необхідно для того, щоб знизити шанс влучення осколків. Осколки летять вгору й по дотичній. Якщо людина стоїть – більше ймовірності опинитися в них на шляху, ніж у положенні лежачи. У гіршому разі – коли в полі зору немає укриття, куди

можна перебігти одним швидким кидком, – просто лягайте на землю й лежіть, закривши голову руками та відкривши рот (здебільшого вбереже від контузії). Переважна більшість снарядів і бомб розриваються у верхньому шарі ґрунту або асфальту, тому осколки в момент вибуху розлітаються на висоті не менше ніж 30-50 см над поверхнею.

Не панікуйте! Займіть свою психіку чимось. Можна рахувати вибухи: знайте, що максимум після 100-го вибуху обстріл точно закінчиться. Можна подумки рахувати хвилини. По-перше, це відволікає. По-друге, так ви зможете орієнтуватися в ситуації: артилерійський обстріл не триває вічно, максимум двадцять хвилин; авіаналіт – значно менше. У наш час не буває довгих бомбардувань, великі групи бомбардувальників не застосовуються.

У транспорті

Якщо перші вибухи застали вас у дорозі в автомобілі – негайно зупиняйте машину і швидко шукайте укриття. Не розраховуйте, що на авто ви зможете швидко втекти від обстрілу: ви ніколи не знаєте, в який бік перенесеться вогонь і чи не почнеться далі обстріл, скажімо, зі стрілецької зброї, а ціль, що рухається, інстинктивно вибирається противником для першочергового ураження.

Озирніться, й очима пошукайте надійніше укриття неподалік. Перебігати або відповзати слід короткими швидкими ривками, відразу після наступного вибуху.

У будинку

Якщо в будинку є підвал – спустіться туди. Якщо ж немає –

зйдіть на нижні поверхи. Чим нижче, тим краще, але необхідно враховувати стійкість самої будівлі.

Заздалегідь знайдіть максимально внутрішню кімнату з найбільшою кількістю несучих (основних) стін. Наприклад: туалет, ванна кімната, кладова. Якщо всі кімнати зовнішні – виходьте на сходовий майданчик чи коридор. Майте на увазі: найбільш стійкі стіни ті, що прилягають до сходових клітин і ліфтових шахт. Якщо відомо, з якого боку ведеться обстріл, то вибирайте найвіддаленішу кімнату з протилежного боку.

В обраному місці, сядьте на підлогу біля стіни – чим нижче людина перебуває під час влучення снаряда, тим більше шансів, що її не зачепить осколком. Знову-таки, – не навпроти вікон. Вікна можна замостити диванними подушками (великими, щільними, але краще мішками з піском), закрити масивними меблями, але не порожніми (набити щільно мішками з піском або речами). Бажано, щоб між вами та вікном було дві внутрішні стіни (перегородки).

У погребі

Для укриття можна використовувати погріб (льох) у приватних будинках, але візьміть до уваги, що його може завалити! Тому залиште в будинку, на видному місці, великий та помітний плакат «під час бомбардувань ми в погребі» і вкажіть, де він розташований. Попередньо подбайте про обладнання погребу необхідними для вас речами: стільці, інструмент, засоби освітлення, теплі речі та інше. В ідеалі – захопіть «тривожну валізу».

Візьміть із собою телефони, радіо на батарейках, воду, необхідні

ліки. Невідомо, скільки часу доведеться чекати.

Після закінчення обстрілу

Залишаючи місце притулку, не давайте собі розслабитися. Тепер уся ваша увага має бути сконцентрована собі під ноги! Не піднімайте з землі жодних незнайомих вам предметів – авіабомба, ракета або снаряд можуть бути касетними!

Бойові елементи зазвичай розриваються під час падіння, але можуть вибухнути й пізніше – у руках від найменшого руху або дотику, від використання поблизу з ними мобільного телефону чи радіопристрою, нагрівання від наявного вогню.

Вся увага – дітям і підліткам: не дайте їм підняти що-небудь з-під ніг!

Бережіть себе і будьте пильні!

Ні в якому разі не приступайте до розбору завалів самостійно, чекайте фахівців з аварійно-рятувальної служби.

Телефони виклику рятувальних служб (єдиний номер виклику аварійних служб «112»):

101 – пожежно-рятувальна служба

102 – поліція

103 – швидка медична допомога

104 – газова служба

Сергій ЯЦЕНКО,
майстер виробничого навчання
Дніпровських територіальних курсів
цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності (I категорії)
обласного НМЦ ЦЗ та БЖД

Як зберегти тепло в оселі та заощадити на опаленні

Незабаром стартує опалювальний сезон. Цього року осінь видалась теплішою, ніж зазвичай. Але варто вже зараз подумати над тим, як зробити так, щоб вдома було тепло і затишно при настанні холодів. Існує декілька лайфхаків, які не лише збережуть тепло в оселях, але й допоможуть зекономити на опаленні.

- Не накривайте опалювальні прилади та не використовуйте їх для сушіння одягу чи взуття. Це стосується як радіаторів, так і обігрівачів. По-перше, це завадить теплу рівномірно розходитись приміщенням, а по-друге, це шкодить обігрівачу.

- Не перекривайте дорогу теплу. Тримайте батареї відкритими. Відсуньте меблі, підніміть штори, зніміть декоративні панелі.

- Особливу увагу приділіть вікнам. Заклейте проміжки, відрегулюйте фурнітуру, щоб вони щільно

зачинялися і не було протягу. Існує спеціальний скотч для вікон, який на відміну від звичайного, не залишає плям на рамах та склі. Можна також використати поролон чи спеціальну рідину – герметик, але з цими матеріалами працювати трохи складніше. Додатково можна встановити гумові ущільнювачі. На внутрішню частину віконних рам прикріпіть теплозберігаючу плівку. Її можна придбати у будівельному магазині.

- Наклейте фольгу на обидві сторони ДСП та розмістіть на стіні за батареєю. Це підвищить тепловіддачу радіатора на 20%. При цьому витрати на опалення приміщення зменшуються на 4%.

- Через привідчинені впродовж багатьох годин вікна у напівзакритому положенні значно втрачається тепло. Тому краще періодично

відкривати вікна навстіж і провітрювати приміщення упродовж 10-15 хвилин.

- Якщо маєте подвійні входні двері, зачиняйте обоє. Заповніть пустоти ущільнювачем. Подбайте про стан під'їзду та будинку. Важливо, щоб трубопроводи були утеплені, а всі вікна та двері добре зачинялися.

- Використовуйте жалюзі, ролети або короткі штори (такі, що не закривають батареї). Вони допоможуть скоротити на 8-15% втрати тепла, яке виходить через скло.

- Якщо є можливість регулювати температуру опалення, підтримуйте у помешканні не більше 18 градусів. Зменшуйте температуру, коли залишаєте оселю. Зверніться до ЖЕКу або ОСББ, якщо у будинку встановлений індивідуальний тепловий пункт.

- При автотомному опаленні обирайте ошадливі обігрівачі. Кондиціонер у режимі тепла стане гарним варіантом. Він досить економний та ефективний.

- Тепловтрати через відкриті двері та розбиті вікна в під'їзді становлять 5-15% від сумарних теплових втрат будинку. Тому поговоріть із сусідами, при потребі відремонтуйте входні двері так, щоб вони щільно закривались. Те саме стосується і вікон у під'їзді.

Олена ДЕРЕВ'ЯНКО,
майстер виробничого навчання
Дніпровських територіальних
курсів ЦЗ та БЖД (I категорії)

Сподвижник української справи на Катеринославщині Іван Михайлович ТРУБА

Продовження. Початок у № 34-38
(вересень-жовтень 2023 року)

У часи Української національно-визвольної революції 1917-1921 років Іван Михайлович співчував Українській партії соціалістів-федералістів і підтримував Селянську спілку, хоч сам ні до яких політичних угруповань (партій) не належав. Натомість у передовицях «Екатеринославской земской газеты», «Народной жизни» та «Селянської спілки» виступав із питань українізації як політик, культурно-просвітницький діяч-лектор і господарник, що засвідчує стаття «Земські лектори» в газеті «Народная жизнь» (тут і далі позначена як [НЖ] – Я. М.) [НЖ, 1917, № 144, 5 сент., с. 1]. А що більшість його тогочасних публікацій за формою є високохудожніми літературними текстами, то можемо сказати, що і як літератор! На жаль, з цього погляду діяльність Івана Труби ще зовсім не досліджена.

За часів Тимчасового уряду (лютий/березень - жовтень/листопад 1917 р.) помітно активізувалася діяльність культурних і просвітницьких організацій українства. Як бачимо з публікації «Общество «Просвита» у «Екатеринославской земской газете» (тут і далі позначена як [ЕЗГ] – Я. М.) за 12 березня 1917 р. на підставі оновленого Статуту відбулися установчі збори Катеринославської «Просвіти», на яких одним із дев'яти членів Правління було обрано Івана Михайловича. Параграф перший цього Статуту проголошував: «Товариство працює на розвиток освіти і добробут українського народу, а також для його політичного виховання та взагалі для розвитку української національної культури». Задля того на зборах були засновані видавничі, шкільні, лекційні та бібліотечні комісії, а також комісії з організації філіальних відділень і вечорів. Правління доручили заснувати друкований орган просвітян «Вісник «Просвіти» та Українське учительське товариство [ЕЗГ, 1917, № 24, 17 март., с. 3].

У березні 1917 р. у Катеринославі відбувся перший губернський з'їзд учителів початкових шкіл і земських працівників народної освіти Катеринославської губернії. Як наслідок, у квітні при губернській земській управі зорганізувалася Інструкторська рада з делегатів від організованого учительства Катеринославської губернії. Наприкінці квітня 1917 р. відбулося перше засідання, на якому вирішили: надати найширше та об'єктивне висвітлення літературі, що співмовується до шкіл; видрукувати листівки пропагандистського педагогічного характеру для розповсюдження серед народу; висловили побажання, щоб «Екатеринославская земская газета» надавала частину шпальт у розпорядження Інструкторської ради для розміщення повідомлень інформаційного характеру; запросити лекторів-інструкторів до роботи у повітах (при цьому призначені Інструкторською радою лектори мають оприлюднити своє політичне кредо (погляди), ставлення до аграрного питання, релігії, рівноправності жінок, українізації краю, закінчення війни тощо [ЕЗГ, 1917, № 37, 26 март., с. 3].

Відповідно до постанови Всеукраїнського національного конгресу у Києві (6-8 (19-21) квітня 1917 р.)

у Катеринославі створили Українську Губернську Раду з питань українізації краю, до якої увійшли представники низки місцевих українських організацій і товариств (Товариства «Просвіта», об'єднаного товариства автономістів-федералістів, видавничого товариства, вчителів, комітету робітників і службовців станції Катеринослав, громади службовців депо залізниці, службовців служби руху, поштового Союзу, учнівської «Спілки», Військової ради, соціал-демократичної, соціал-робітничої та радикал-демократичної партій. Діяльність Ради була розподілена на чотири секції (організаційно-агітаційна, видавничі, шкільна та маніфестаційна) [ЕЗГ, 1917, № 37, 26 март., с. 4]. І. М. Труба увійшов до Української Губернської Ради від Товариства «Просвіта», Товариства вчителів і служби руху Катеринославської залізниці.

10 (23) червня 1917 р. Українська Центральна Рада ухвалила свій І Універсал, в якому Україна проголошена автономією у складі Росії. 15 червня 1917 р. «Екатеринославская земская газета», що висвітлювала головним чином різні сторони багатогранного земського господарства, припинила своє існування. Натомість стала видаватися щоденна політична, літературна та громадська газета, ближча до потреб сільського населення, – «Народная Жизнь» [НЖ, 1917, № 77, 15 юн., с. 1.] Саме вона стала трибуною боротьби за українізацію краю – за українську мову та культуру. Провідником у цій справі в Катеринославській губернії був І. М. Труба.

Щоб краще провадити у школах справу українізації, Відділ народної освіти губернської управи через газету звернувся до земських учителів із опитуванням, що містило 17 пунктів [НЖ, 1917, № 101, 14 юл., с. 4]. Іван Михайлович різко розкритикував це опитування. На підставі 1 400 відповідей на 10 000 анкет, що надійшли за два місяці по тому, та досвіду власних агітаційних лекцій і курсів українознавства для вчителів, застосувавши статистичні методи (що було його улюбленою справою в математиці) та логіки, у статті «Результати анкети про українізацію народних шкіл на Катеринославщині» він аналізує ситуацію та доходить висновку, що земство має понад 40 % цілком підготовлених шкільних вчителів [НЖ, 1917, № 168, 8 окт., с. 2]. (Тут і далі переказує із рос. – Я. М.). «Але, якщо звернути увагу не лише на числа, але й на стиль відповідей по анкеті, то можна буде говорити про вчительські кадри не більше як про їх 20%», – наголошує дослідник. «Стиль – «макаронічний», тобто такий, що у переважній їх більшості змішано до купи російську лексику, орфографію та синтаксис, особливо будову фраз, із цими ж елементами української мови» – зауважує він далі, вказуючи на зразки відповідей та коментуючи причини їхньої неузгодженості. Інколи, зазначає автор, мова переходить у «жаргон», схоплений не від материнського слова, а від більш авторитетного в очах кореспондента авторитетного, пана, вчителя земського. «Тут потрібен інший підхід до підрахунку: від числа курсантів

на курсах українознавства, за даними вчительських спілок, українських повітових рад тощо». І. Труба звертає увагу на те, як розташувалися відповіді за їх відсотками по різних повітах Катеринославщини та зауважує, що на останньому місці саме місто Катеринослав – нуль відсотків, жодної відповіді, в той час, коли голосування за українські списки до міської думи дало 6 000 голосів. «Старе явище – інтелігентний елемент, до якого належить учительство, одірвався від нації і думає, що коли він загубив національну свідомість, то і самої національної стихії немає», – доходить він висновку. Далі за числом відповідей – повіти Слов'яносербський (нині – в складі Донецької та Луганської областей), Новомосковський, Верхньодніпровський, Бахмутський, Павлоградський. А найбільше відповідей дали Маріупольський, Олександрівський і Катеринославський повіти. І. Труба довів, що наведена в газеті анкета необ'єктивна: якби запитання були поставлені інакше – висновки були б інші. Він наводить співвідношення статистичних даних перепису населення України («Малоросії» та «Новоросії») 1897 р. із відповідями на анкету. Висновок такий, що українців у 1897 р. на Катеринославщині було 68 %, великоросів – 17 %, євреїв – 4,69 %, усіх інших національностей разом – менше 10 %. Це разом для села і міста. Враховуючи фактичне співвідношення українського населення до міських українців, І. Труба вважає, що для села українців – до 80 %. На запитання анкети, до якої національності належать учні кожної зі шкіл, українцями визнали себе діти у 775 школах, здебільшого сільських, українцями й росіянами – у 161 школі, інших націй – у 120 школах. Далі І. Труба аналізує активність українізації за повітами губернії й доходить висновку, що найактивніше «український елемент» відгукнувся у найвіддаленіших, «безнадійних» кутках губернії. Правда, «озвався» він «не своїм голосом, а голосом вчителя», – іронізує автор досліджень – «тільки тут і може бути догана цим результатам, що масмо». Наприкінці статті І. М. Труба, який був гласним Катеринославської міської думи, зауважує, що можливо, оголошений на міській Думі факт, буцім із 4 000 дітей шкільного віку бажання навчатися українською мовою виявили лише 27, підтверджує лише необ'єктивність анкетного опитування. «Нами керують мертві! Все – робота традицій, звички, симпатії громадянської, обивательського характеру, ті, що ми придбали при царизмі. Всі вони zostалися при нас од мертвого минулого». Ці слова І. Труба адресує до гласних міської Думи, які чинили супротив раціональним підходам до українізації національної школи, студіюванню національної стихійної культури. «Анкета говорить – організуйте українську школу» – проголошує автор [НЖ, 1917, № 170, 11 окт., с. 2].

11 червня 1917 р. у Катеринославі відкрився перший загально-губернський з'їзд Селянського Союзу, на якому були присутні понад 2 000 представників різних організацій. У своєму виступі від імені Залізничної

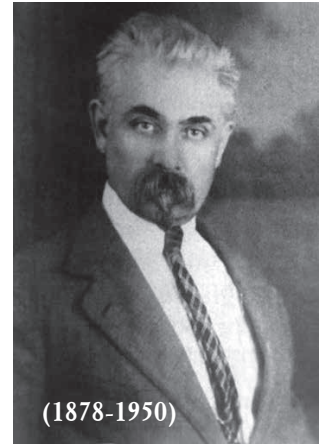
Спілки та Путіловців Іван Труба проголосив, що селяни являють собою величезну силу та що він із товаришами підуть за ними, бо Україна завжди була революційною: «...нас намагалися примусити забути, що ми Українці. Узгоджуючи договір з Московськими Царями, українці обумовили собі право на автономію. Борючись тепер за Волю і Землю, ми повинні також боротися за автономію України» [ЕЗГ, 1917, № 76, 14 юн., с. 4].

25 червня 1917 р. у Катеринославі скликали Надзвичайне губернське земське зібрання представників різних демократичних організацій, на якому Іван Михайлович Труба був обраний одним із десяти губернських земських гласних від Української Губернської Ради [НЖ, 1917, № 86, 26 юн., с. 1]. У своїй промові він наголосив, що «...інтереси української культури, які вбивалися царською владою та її представниками в земстві, мають бути взяті до уваги реформованим земством». Також зазначив те, що Українська Губернська Рада вважає за потрібне бути представленою десятьма гласними і сподівається, що зібрання підтримає цю вимогу демократичної організації, що має намір співпрацювати з «усією революційною демократією» [НЖ, 1917, № 87, 27 юн., с. 4]. Наступного дня позачергово розглядали заповіт промисловця та мецената С. М. Колачевського, за яким усе його майно та капітали переходять до рук громадських організацій задля створення вищого сільськогосподарського навчального закладу. І. Трубу обирають членом економічної комісії у складі трьох губернських гласних для складання відповідного організаційного плану [НЖ, 1917, № 88, 28 юн., с. 4]. Протягом третього дня роботи Надзвичайного губернського земського зібрання Івана Михайловича обрали до складу Катеринославської земської управи. Також під час розгляду питання про виділення коштів на культурно-просвітницькі потреби йому довелось обстоювати інтереси Української Губернської Ради як впливового представника «широких організованих мас». Клопотання було задоволене [НЖ, 1917, № 89, 29 юн., с. 3-4]. На п'ятий день зібрання І. М. Труба обраний від Катеринославського губернського земства до комітету з питань палива та до ревізійної комісії від цього комітету [НЖ, 1917, № 92, 4 юл., с. 4; № 104, 18 юл., с. 4].

**Ярослав МАТРОСОВ, інженер,
красзнавець (м. Дніпро).**

Прим. Дати подаються за чинним на той час юліанським календарем. (В більшовицькій Росії скасований 1(14) лютого 1918 р., в УНР – 1(14) березня 1918 р.). Для переведення в дату за григоріанським календарем необхідно додати 13 днів.

Далі буде...

(1878-1950)

Зустріч із юними авторами Верхньодніпровщини

В ошатному приміщенні Верхньодніпровської міської дитячої бібліотеки, напередодні Дня української писемності та мови, відбулась зустріч юних шанувальників української мови, учнів 4 класу Верхньодніпровського ліцею № 5, що у Кам'янському районі на Січеславщині, з Євгеном Безусом, дитячим письменником.

Учні вже ознайомилися із «Залізничними казочками» автора, навіть декілька казочок прочитали. Тож зустріч розпочалася із запитань допитливих читачів. Їх цікавило не лише які твори написав письменник, а й які у нього улюблені автори. І де він народився й коли це було? І що ще він планує написати? Що спонукало його написати казочки? Яка книжка йому найбільше сподобалася? Навіть скільки слів за одну хвилину може прочитати?

І це не було підготовленим заздалегідь за підказкою вчителя. Відчувалася щира допитливість. І ця допитливість має під собою підґрунтя. Адже юні читачі самі є авторами поезій і прози.

Письменник був щиро вражений, коли ознайомився з творчістю учнів. Адже вони вже мають у своєму творчому доробку три книжечки. Ще коли дітки навчалися в другому класі, їхня вчителька, Аліна Храпко, запропонувала створити збірничок творів «Пригоди навколо нас». Дітки підготували оповідання, а дехто й вірші, батьки допомогли коштами. Й побачила світ книжечка, прикрашена кольоровими малюнками учнів, в якій двадцять два автори та авторки відкрили свій світ

і світ природи, своє світобачення, відношення до навколишнього рослинного й тваринного світу. Не оминули й тему стосунків між однолітками, дітьми та дорослими, зокрема батьками.

Наступного року, вже третьокласники, написали й опублікували нову збірку «Візьму перо і спробую». Ось що написала в передмові до цієї книжечки Аліна Миколаївна: «Ми продовжуємо творити. І це наша друга збірка творів! Цього разу ми дуже швидко відгукнулися. Отже нам сподобалося, і в нас це вийшло!».

Учні, окрилені тим, що відчули себе творцями, підготували і третю книжку з промовистою назвою «Я – особливий!»

Звичайно ж, творчість юних авторів прози й поезії потребує додаткового вивчення та осмислення, так само, як інноваційні спрямування їх наставниці Аліни Миколаївни.

Та сам факт такого явища, як літературна творчість не окремих

учнів, а майже всього класу, ще й впродовж трьох років, викликає не лише здивування, але і захоплення.

На завершення зустрічі автор «Залізничних казочок» подарував школярикам декілька примірників своєї книжки, а вони подарували йому свої. А ще всі разом висловили щире вдячність Ірині Сергіївні Ушаковій, завідувачці міської бібліотеки для дітей, за гарно організоване тепле й невимушене спілкування.

Еліна ЗАРЖИЦЬКА, методист навчально-методичного центру забезпечення якості освіти Академії; член НСПУ та НСЖУ

Жовтень

2 • 160 років тому (1863 р.) у Катеринославі народився Дмитро Петрович Турбаба, видатний український хімік. Працював у Харкові, Томську, Самарі, Сімферополі. Помер 20 листопада 1933 р.

• 75 років тому (1948 р.) у с. Кам'янка Апостолівського району народився Іван Павлович Іов, поет, лауреат обласної премії імені В. Булаєнка. Помер 4 лютого 2001 р.

3 • 75 років тому (1948 р.) у Дніпропетровську народився Григорій Олександрович Чернета, художник. Працює у галузі станкового живопису.

4 • 105 років тому (1918 р.) у Катеринославі народився Віктор Григорович Пузирков, живописець, народний художник України та СРСР. Писав картини на військово-морські теми, марини. Помер 30 жовтня 1999 р.

5 • 70 років тому (1953 р.) у Дніпропетровську народився Сергій Якимович Лебідь, письменник, журналіст. Помер 2 травня 2019 р.

8 • 140 років тому (1883 р.) народився Петро Олександрович Єфремов, вчений, літературознавець, перекладач, критик, професор Дніпропетровського інституту народної освіти. 1930 р. засуджений за справою «Спілки Визволення України». Рік смерті невідомий (орієнтовно 1937). Реабілітований 1989 р.

• 125 років тому (1898 р.) народився Сергій Петрович Родіонов, учений-петрограф, дослідник родовищ залізних руд України, член-кореспондент АН УРСР. Помер 2 травня 1961 р.

9 • 120 років тому (1903 р.) засновано Катеринославецьке товариство ветеринарних лікарів. Припинило діяльність наприкінці 1918 р.

10 • 115 років тому (1908 р.) у с. Петрівка народилася Пелагея Іванівна Глушенко, майстриня декоративного розпису, заслужений майстер народної творчості УРСР. Померла 11 квітня 1983 р.

• 10 років тому (2013 р.) у Дніпропетровську відкрито Музей українського живопису.

13 • 95 років тому (1928 р.) у с. Магдалинівка народилася Марія Петрівна Короткевич, скульпторка. Померла 22 липня 2009 р. у Києві.

14 • 90 років тому (1933 р.) народився Леонід Георгійович Апостолов, учений-біолог, професор, декан біолого-екологічного факультету ДДУ. Помер 2001 р.

• 50 років тому (1973 р.) народився Вадим Володимирович Манюк, вчений-геоботанік, еколог, краєзнавець.

16 • 120 років тому (1903 р.) у Катеринославі почало виходити щотижневий періодичне видання «Вістник Катеринославецького земства». Газета виходила щочетверга, припинила існування 22 грудня 1905 р. на вимогу місцевої адміністрації.

Моє Придніпров'я

19 • 80 років тому (1943 р.) м. П'ятихатки звільнене від нацистських окупантів.

• 30 років тому (1993 р.) у Дніпропетровську при медичному інституті відкрито Дніпропетровський медичний ліцей для учнів 10-11-х класів.

21 • 145 років тому (1878 р.) народився Володимир Іванович Пічета, історик, академік АН України. У 1903-1905 рр. працював на Катеринослащині. Помер 23 червня 1947 р. Наукова спадщина – майже п'ятсот праць з історії слов'янського світу.

• 115 років тому (1908 р.) у с. Бородаївські хутори Верхньодніпровського повіту народився Дмитро Павлович Пойда, вчений-історик. Працював у Гірничому інституті, Дніпропетровському державному університеті. Перший доктор історичних наук у Дніпропетровську. Помер 25 листопада 1992 р., похований на Сурсько-Литовському цвинтарі.

22 • 85 років тому (1938 р.) указом Президії Верховної ради СРСР селища Нікопольського району: Городище, Максимівка, Ворошилівка, Госстрой та інші об'єднані в м. Марганець.

• 80 років тому (1943 р.) м. Верхньодніпровськ визволене від нацистських окупантів.

25 • 110 років тому (1913 р.) в сел. рудника Інгулецький (нині – м. Інгулець) народився Олексій Іванович Гуреїв, письменник. Помер у березні 1999 р.

• 105 років тому (1918 р.) у с. Романкове народилася Галина Федорівна Романова, антифашистка, активістка підпільної організації «Інтернаціональний союз», що діяла на території нацистської Німеччини. Страчена 19 серпня 1944 р.

• 105 років тому (1918 р.) у Павлограді народився Микола Степанович Шуть, поет. Комісар молодіжного підпілля у Павлограді. Страчений 22 лютого 1943 р.

• 90 років тому (1933 р.) засновано Дніпропетровський металомеханічний завод.

• 80 років тому (1943 р.) м. Дніпропетровськ та м. Дніпродзержинськ (нині – Дніпро і Кам'янське) звільнені від нацистських окупантів.

• 55 років тому (1968 р.) прийняв перших мешканців 12-поверховий готель «Дніпропетровськ».

26 • 80 років тому (1943 р.) с. Солоне визволене від нацистських окупантів.

27 • 80 років тому (1943 р.) с. Кринички визволене від нацистських окупантів.

Жовтень • 160 років тому (1863 р.) в селі Новопавлівка Павлоградського повіту (нині Межівський район) народилася Тетяна Степанівна Суліма-Бичихіна, письменниця, просвітянка, громадська діячка. Померла 1937 р.

3 • 75 років тому (1948 р.) у с. Іванівка Синельниківського району народився Анатолій Павлович Дерев'яно, художник-графік, аквареліст та майстер екслібрису. Помер 17 вересня 2020 р. у м. Дніпрі.

5 • 135 років тому (1888 р.) народився Дмитро Онисифорович Свиренко, ботанік і гідробіолог, доктор біологічних наук, член-кореспондент АН УРСР. У 1920-1923 та 1927-1941 рр. працював у Дніпропетровську, викладав в університеті. 1927 р. заснував Дніпропетровську гідробіологічну станцію. 1938 р. лабораторія була перетворена на Дніпропетровський інститут гідробіології (нині – інститут гідробіології ДНУ). Помер 26 жовтня 1944 р. в евакуації на Уралі.

6 • 40 років тому (1983 р.) дніпропетровська футбольна команда «Дніпро», перемігши з рахунком 4:2 московський «Спартак», стала чемпіоном СРСР з футболу.

7 • 95 років тому (1928 р.) вийшов перший номер газети «Ехо», органу трудового колективу Нижньодніпровського трубопрокатного заводу ім. Карла Лібкнехта. Нині – «Придніпровський металург».

• 85 років тому (1938 р.) народився Анатолій Гаврилович Ганцев, художник. Працював у галузі театральної-декоративного мистецтва. У 1970-1980 рр. оформлював спектаклі у дніпропетровських театрах: опери та балету, російської драми ім. Горького, юного глядача. Помер 17 лютого 1997 р. у м. Сіську (Росія).

8 • 135 років тому (1888 р.) у с. Гуляй-Поле Катеринославецької губернії (нині – Запорізького обл.) народився Нестор Іванович Махно, політичний і військовий діяч, ватажок селянського повстанського руху на Півдні України початку ХХ століття, командир Революційної повстанської армії України (махновців). Помер 25 липня 1934 р. в Парижі, похований на кладовищі Пер-Лашез.

13 • 140 років тому (1883 р.) народився Іван Павлович Бардін, інженер-металург, академік АН СРСР. У 1925-1929 рр. працював головним інженером заводу ім. Дзержинського у Кам'янському. Помер 7 січня 1960 р.

15 • 150 років тому (1873 р.) відкрито рух на Катерининській залізниці (нині – Придніпровська залізниця). Почала діяти перша ділянка дороги Лозова – Олександрівськ

Подала Світлана ЖИЛІНСЬКА, завідувач красназвочного відділу ДОУНБ (з календаря «Моє Придніпров'я»)

Листопад

(Запоріжжя) з відгалуженням на Катеринославецьке, загальною довжиною 208 верст.

16 • 120 років тому (1903 р.) освячено будинок Катеринославецької міської думи, збудований за проектом архітектора Д.С. Скоробогатова на розі нинішніх проспекту Д. Яворницького та Катеринославецького бульвару. Із середини 1930-х рр. і до 1983 р. у будинку розташовувалися міськвиконком і міська рада. Із 1983 р. – Дніпропетровське державне училище культури.

• 110 років тому (1913 р.) народився Григорій Ілліч Шевченко, краєзнавець, музейний діяч, автор книг і статей з історії Дніпропетровська та Придніпров'я. 19 років (з перервою) працював у Дніпропетровському історичному музеї: з травня 1952 р. до січня 1959 р., та з квітня 1963 р. до квітня 1975 р. Помер 1979 р. у Дніпропетровську.

21 • 150 років тому (1873 р.) народився Олександр Митрофанович Терлигорев, вчений у галузі гірничої справи, академік АН СРСР. У 1900-1922 рр. викладав у Катеринославецькому вищому гірничому училищі (з 1912 р. – інституті). Помер 8 листопада 1959 р.

24 • 105 років тому (1918 р.) народився Анатолій Васильович Ареф'єв, народний художник СРСР. Відомий у галузі театральної-декоративного мистецтва. З 1973 р. – головний художник Дніпропетровського театру опери і балету. Помер 27 січня 1989 р.

• 100 років тому (1923 р.) у с. Новоселівка Новомосковського району народився Микола Якович Біліченко, вчений-гірник, професор Національного гірничого університету. Помер 2010 року.

25 • 120 років тому (1903 р.) у с. Новомиколаївка Верхньодніпровського повіту Катеринославецької губернії народився Іван Степанович Зноба, український художник, скульптор, засновник Дніпропетровського відділення Спілки художників України. Автор пам'ятника Тарасу Шевченку на Монастирському острові у Дніпрі. Помер 10 вересня 1990 р. у Києві.

25 (остання субота листопада) • День пам'яті жертв Голодомору (90-і роковини Великого голоду 1932-1933 років). На Дніпропетровщині від голоду та пов'язаних із ним хвороб померло за різними підрахунками від 650 до 800 тисяч людей.

28 • 80 років тому (1943 р.) сел. Новопокровка Солонянського району визволене від нацистських окупантів.

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» – ПЕРВИННА ПРОФСПІЛКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Редакційна колегія:

В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА,
Ю.М. МОГИЛА, М.І. РОМАНЕНКО,
В.Г. СЕРЕДНЯ, В.В. СИЧЕНКО, Л.О. ШАПРАН

Редактор, фотокор, дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО»:

gdjerele.jimdofree.com

Свідоцтво про реєстрацію
ДП № 2244-982ПП від 24.01.2019.
Формат А3.

Адреса редакції:
49006, Дніпро, вул. Володимира
Антоновича, 70, Дніпровська
академія неперервної освіти.
Тел. 0952303947, 732-48-48.

E-mail: GDjerele@ukr.net